

Έρευνα για την αναίρεση των ποινικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου¹

Η «διαχείριση» της εγκληματικότητας από το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας, σύμφωνα με πορίσματα έρευνας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

**Έρευνα και αρχικό κείμενο: Ναταλία Παπανικολάου,
Δικηγόρος, Διπλωματούχος ΜΚΣ Ποινικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών**

**Εποπτεία έρευνας και τελική επεξεργασία κειμένου: Καθηγητής Νέστωρ Κουράκης,
Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών**

Στο πρώτο τεύχος του «Ποινικού Λόγου» (2001, σελ. 21-23) είχε παρουσιασθεί μία έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών για το πώς αντιμετωπίζει ο Άρειος Πάγος τις αιτήσεις για αναίρεση βουλευμάτων, με δειγμά τα βουλεύματα της περιόδου 1998 και 1999. Ειδικότερα, η έρευνα αυτή είχε διενεργηθεί από τις τότε τελειόφοιτες της Νομικής Αθηνών κ.κ. Ναταλία Παπανικολάου και Ναταλία Τεμπέλη, υπό την εποπτεία του συνυπογράφοντος Καθηγητή Νέστωρ Κουράκη.

Ενόψει του ότι στον τομέα αυτό δεν έχουν υπάρξει άλλες προγενέστερες έρευνες στην Ελλάδα, με εξαίρεση, ίσως, την έρευνα του ΙΔΜΕ που έγινε το 1987 με ευθύνη της Καθηγήτριας Κ.Δ. Σπινέλλη, Θεωρήθηκε χρήσιμο η προσπάθεια να συνεχισθεί και όσον αφορά τις αναιρέσεις κατά ποινικών αποφάσεων. Έτσι, περί τα μέσα Δεκεμβρίου του 2003 ο τότε Πρόεδρος του Αρείου Πάγου κ. Γεώργιος Κάπος έδωσε τη δυνατότητα στη συνυπογράφουσα κ. Ναταλία Παπανικολάου, στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής της εργασίας με αντικείμενο το υπό ανάπτυξη θέμα, να ερευνήσει το πώς εξελίσσονται και καταλήγουν οι αιτήσεις αναιρέσεων που υποβάλλονται στο Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πάγου κατά αποφάσεων.

Ειδικότερα, με την πρόθυμη συμπαράσταση της αρμόδιας υπηρεσίας του Αρείου Πάγου, μελετήθηκαν μία προς μία οι αποφάσεις των ετών 1999, 2002 και 2003. Το χρονικό διάστημα των τριών ετών που απετέλεσε αντικείμενο μελέτης δεν είναι βέβαια απόλυτα αντιπροσωπευτικό, όμως, μπορεί να δώσει μία πρώτη, έστω, εικόνα για τις σύγχρονες τάσεις στο υπό έρευνα θέμα και μάλιστα από την άποψη της εξελικτικής πορείας των αποφάσεων κατά τα πρόσφατα έτη 2002 και 2003, με αφετηριακό σημείο σύγκρισης το 1999.

Τα πορίσματα της έρευνας παρουσιάζουν διπτό ενδιαφέρον. Πρώτον, διότι παρέχουν πληροφορίες σχετικά α) με το είδος των αδικημάτων που τίθενται στην κρίση του Ανώτατου Δικαστηρίου και τα στοιχεία των δραστών, β) τις περιοχές που σχετίζονται με τα ενλόγω αδικήματα, γ) τις όποιες νομικές πλημμέλειες των αποφάσεων των Δικαστηρίων της χώρας μας και το πώς τελικά αντιμετωπίζονται αυτές από το Ανώτατο Δικαστήριο. Και δεύτερον, διότι όταν με την αίτηση αναίρεσης «εξαντλείται» το νομικό οπλοστάσιο των διαδικών και ολοκληρώνεται έτσι η διαδικασία που αφορά τα Δικαστήρια, είναι προφανές ότι μπορούν να συναχθούν ενδιαφέροντα συμπεράσματα ως προς τη συνολική κατάσταση του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης.

1. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται και από τη θέση αυτή στον αγαπητό συνάδελφο, Καθηγητή Ποινικού Δικαίου κ. Αργύριο Καρρά, για τις σημαντικές επισημάνσεις του.

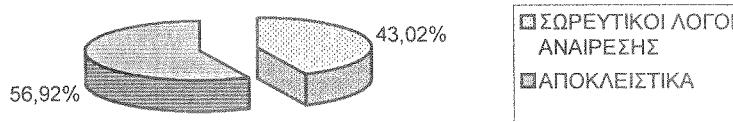
στη χώρα μας και να προταθούν λύσεις αφενός για τη βελτίωση της λειτουργίας του, αλλ' αφετέρου, κατ' επέκταση, και για την καλύτερη αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου.

Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία:

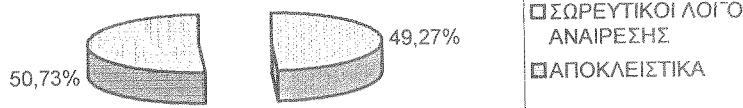
- Οι αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου παρουσιάζουν από χρόνο σε χρόνο μια ελαφρά αλλά σαφή και σταθερή αυξητική τάση ως προς τον αριθμό τους, γεγονός που οφείλεται έως ένα βαθμό σε μία γενικότερη αυξητική τάση της εγκληματικότητας στην Ελλάδα κατά τα τελευταία χρόνια. Έτσι το 1999 εκδόθηκαν συνολικά 2008 αποφάσεις [συμπεριλαμβανομένου και του αριθμού των βουλευμάτων σε ποσοστό 23,85%], το 2002, 2410 (βουλεύματα: 20,2%) και το 2003, 2567 (βουλεύματα: 16,9%).
- Οι αιτήσεις αναίρεσης αποτελούν το κύριο αντικείμενο κρίσης του Αρείου Πάγου, με ποσοστό 89,13% το 1999, 82,25% το 2002 και 91,03% το 2003. Το υπόλοιπο ποσοστό αφορά αιτήσεις για επανάληψη διαδικασίας, κανονισμό αρμοδιότητας και έκδοση αλλοδαπού.
- Σε ποσοστό 58,95% οι αιτήσεις αναίρεσης είχαν απορριπτική κατάληξη κατά το έτος 1999, 70,19% το 2002 και 75,58% το 2003. Στις περισσότερες περιπτώσεις, περίπου κατά το 1/3, απορρίπτονται ως αβάσιμες (30,00% το 1999, 33,83% το 2002, 31,25% το 2003), ενώ λιγότερες, περίπου κατά το 1/5 έως το 1/4, ως ανυποστήρικτες (18,73% το 1999, 20,29% το 2002 και 26,95% το 2003) και κατά το 1/7 περίπου ως απαράδεκτες (ποσοστό 9,97% το 1999, 15,63% το 2002 και 17,33 % το 2003).
- Αντίστροφα, οι αιτήσεις αναίρεσης που έγιναν δεκτές από τον Άρειο Πάγο κυμαίνονται από 41,05% το 1999, σε 29,81% το 2002 και σε 24,42% το 2003. Ένας από τους λόγους για το σχετικά υψηλό ποσοστό των αιτήσεων αναίρεσης, που έγιναν δεκτές το 1999, πιθανολογείται ότι σχετίζεται με τις «πλημμεληματοποιήσεις» κακουργημάτων που επέφερε ο ν. 2408/1996, ενώ ανάλογη επίδραση πρέπει να άσκησε και το ά. 22 ν. 2721/1999, με το οποίο το υψηλής συχνότητας αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής μετατράπηκε από αυτεπαγγέλτως διωκόμενο σε κατ' έγκληση. Εξάλλου, μικρό ποσοστό τέτοιων αιτήσεων που έγιναν δεκτές αφορά οριστική παύση ποινικής δίωξης λόγω παραγραφής (3,68% το 1999, 6,68% το 2002 και 2,38% το 2003). Υπενθυμίζεται ότι το 2003 με το άρθρο 50§5 του ν. 3160/2003 το άρθρο 511 ΚΠΔ τροποποιήθηκε και θεσπίσθηκε ρύθμιση κατά την οποία για να πάύσει οριστικά η ποινική δίωξη λόγω παραγραφής απαιτείται πλέον η ύπαρξη ενός βασιμού και όχι απλώς παραδεκτού λόγου αναίρεσης, όπως αντίθετα προβλεπόταν από το προϊσχύσαν θεσμικό πλαίσιο. Η ενλόγω ρύθμιση επηρέασε ίσως αποφασιστικά και τα αντίστοιχα ποσοστά της παραγραφής, με αποτέλεσμα αυτά να μειωθούν κατά το 2003 (σε σύγκριση με το 2002) σε παραπάνω από το μισό.
- Ένα αξιομνημόνευτο ποσοστό αποφάσεων (5,67% το 1999, 4,89% το 2002, 6,33% το 2003) αφορά ανυποστήρικτες εφέσεις, καθώς, σ' αυτή την περίπτωση η αναίρεση λειτουργεί ως το μόνο δικονομικό μέσο για να τύχει δικονομικής ακρδασης ο κατηγορούμενος. Σημειώνεται ότι κατά το έτος 2003 σε ποσοστό 36,76% έγιναν δεκτές οι αιτήσεις αναίρεσης που αφορούσαν ανυποστήρικτες εφέσεις κατά πρωτοβάθμιων αποφάσεων, ενώ σε ποσοστό 63,23% απορρίφθηκαν. Αντίστοιχα ποσοστά προγενέστερων ετών: 48,48% δεκτές και 51,52% απορριφθείσες το 2002, 51,7% δεκτές και 48,27% απορριφθείσες το 1999.
- Ένας βασικός λόγος που μεγάλο ποσοστό ανυποστήρικτων εφέσεων γίνεται δεκτό είναι διότι το ποσοστό αυτό αφορά προσβαλλόμενες αποφάσεις για το αδίκημα των ακάλυπτων επιταγών, του οποίου το αξιόποινο ως γνωστόν μετά το 1999 διώκεται, πλέον, κατόπιν εγκλήσεως (ά. 22 ν. 2721/99), με αποτέλεσμα στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων να γίνονται δεκτές οι αιτήσεις αναίρεσης και να πάνε οριστική ποινική δίωξη λόγω έλλειψης εγκλήσεως ή λόγω παραγραφής.

- Σε ποσοστό 78,04% (το 2003) οι αιτήσεις αναίρεσης των κρατουμένων απορρίπτονται. Το κυριότερο, όμως, είναι ότι απορρίπτονται ως απαράδεκτες λόγω εκπροθέσμου και ως ανυποστήρικτες. Προφανώς η πλημμελής νομική βοήθεια που έχουν οι κρατούμενοι και η «παραίτηση» στην οποία τους ωθεί ο εγκλεισμός έχουν ένα μερίδιο ευθύνης για το υψηλό αυτό ποσοστό.
- Σε μικρό ποσοστό κινούνται και οι αναίρεσεις κατά αθωατικών αποφάσεων: 1,1% το 1999, 0,97% το 2002 και 0,53% το 2003. Κατά κανόνα σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις τέτοιων αναίρεσεων, αναίρεσεών είναι ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου.
- Σε ποσοστό 87,09% (1999) η πρόταση του Εισαγγελέα συμφωνεί με την τελική απόφαση (για το 2002 το ποσοστό ανέρχεται σε 86,27% και για το 2003 σε 90,31%).
- Από τους προβαλλόμενους λόγους αναίρεσης προεξάρχων είναι αυτός της έλλειψης αιτιολογίας (510§1 δ' ΚΠΔ: 51,60% το 1999, 40,12% το 2002, και 49,34% το 2003). Δεύτερος, σε συχνότητα, έρχεται ο λόγος για την εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης (510§1 ε' ΚΠΔ: 21,07% το 1999, 22,42% το 2002 και 16,88% το 2003). Λόγω της ευρύτητας του περιεχομένου τους, οι λόγοι αυτοί είναι φανερό ότι προσφέρονται για αναίρεση και ότι εμφανίζουν αρκετές πιθανότητες ευδοκίμησης. Συνήθως, δε, προβάλλονται οωρευτικά (24,67% το 1999 27,23% το 2002 25,20% το 2003) Ακολουθεί ως προβαλλόμενος λόγος η απόλυτη ακυρότητα (510§1 ά. ΚΠΔ, με ποσοστό 14,43% το 1999, 15,80% το 2002 και 13,03% το 2003) και η υπέρβαση εξουσίας (510§1 θ' ΚΠΔ: 7,99% το 1999, 14,48% το 2002 και 14,59%). Υπενθυμίζεται ότι με το άρθρο 50§4 ν. 3160/2003 η περίπτωση η' (μη παράθεση στην απόφαση του σχετικού άρθρου) του παλαιού άρθρου 510§1 ΚΠΔ ως λόγος αναίρεσης καταργήθηκε.

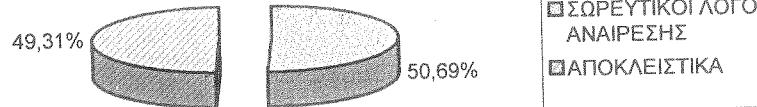
1999

2002

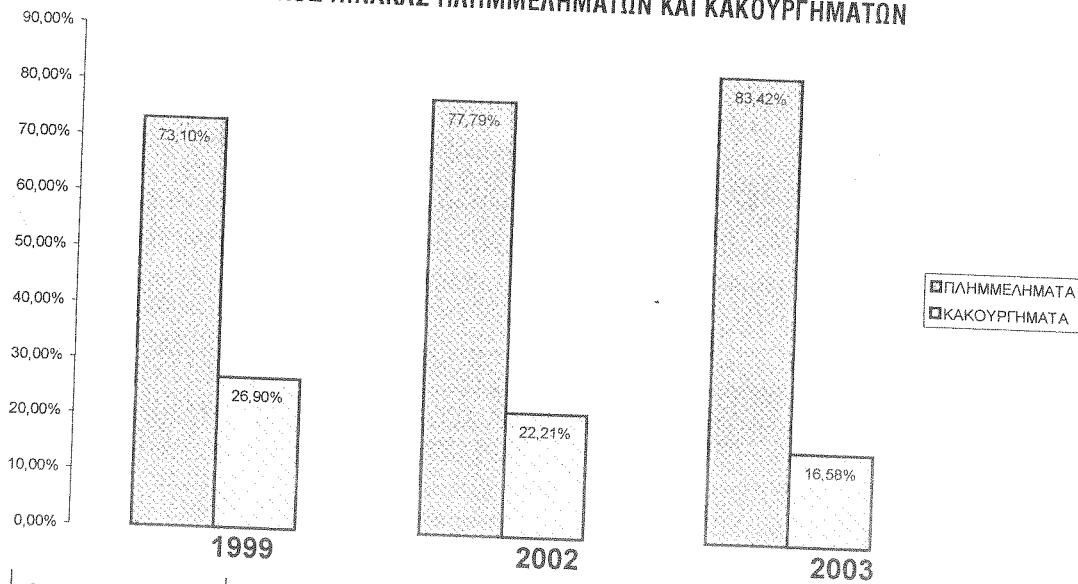
2003

Ως προς τις αξιόποινες πράξεις που αναιρεσιβάλλονται:

- Κυρίως αυτές είναι πλημμελήματα και δευτερευόντως κακουργήματα, σε αναλογία περίπου 4 προς 1. Το 1999 τα πλημμελήματα ανέρχονται σε ποσοστό 73,1%, ενώ τα κακουργήματα σε ποσοστό 26,9%. Αντίστοιχα το 2002 τα πλημμελήματα έφθασαν σε ποσοστό 77,79% και τα κακουργήματα σε 22,21%, ενώ το 2003 τα πλημμελήματα σε 83,42% και τα κακουργήματα σε 16,58%. Το ύψος των ποινών κυμαίνεται συνήθως σε ποινές στερητικές της ελευθερίας που δεν υπερβαίνουν τα 5 έτη, λόγω και του πλημμεληματικού χαρακτήρα των αδικημάτων που κατ' εξοχήν απασχολούν το Ανώτατο Δικαστήριο. Έτσι, τα ποσοστά αυτού του ύψους των ποινών για το 1999 είναι 89,67%, για το 2002 92,37% και για το 2003 92,88%. Η φαινομενική αναντιστοιχία ανάμεσα στις πλημμεληματικές ποινές και τον αριθμό των πλημμελημάτων οφείλεται στο γεγονός ότι σε κακουργήματα έχουν επιβληθεί πλημμεληματικές ποινές: λόγω της συνδρομής των προϋποθέσεων των άρθρων 83 και 84 Π.Κ., λόγω της συνδρομής του στοιχείου της τοξικομανίας σε κακουργηματικές παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών ή λόγω της μεταβολής της κατηγορίας από κακουργηματική σε πλημμεληματική.

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΩΝ

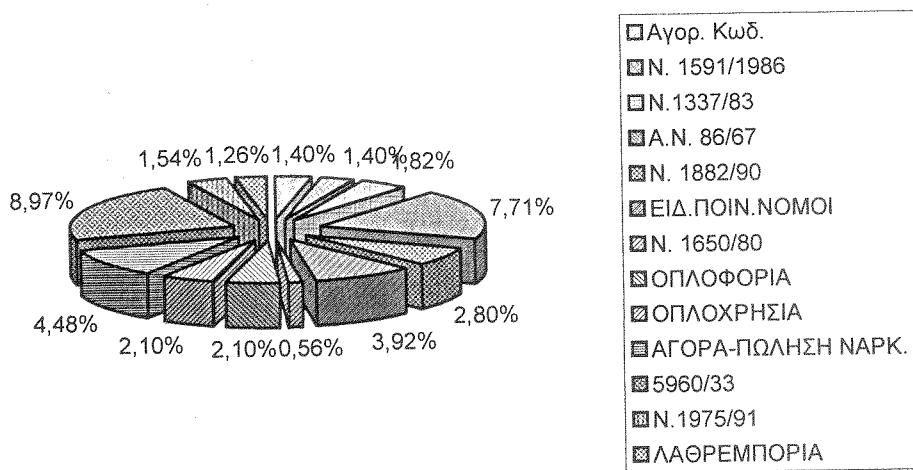

	Έως 1 έτος φυλάκιση	1-3 έτη φυλάκιση	3-5 έτη φυλάκιση	5-10 έτη κάθειρξη	>10 έτη κάθειρξη	Ισόβια
1999	53,17%	32,93%	3,75%	3,57%	4,47%	1,98%
2002	51,26%	34,96%	6,15%	3,98%	2,89%	0,72%
2003	45,08%	40,50%	7,28%	3,05%	2,88%	1,18%

- Από την άποψη του είδους των αδικημάτων, αιχμή του δόρατος και στις αποφάσεις, όπως και στην έρευνα για τα βουλεύματα του Αρείου Πάγου (Ποινικός Λόγος 2001, σελ. 21 επ.), αποτελούν τα εγκλήματα κατά περιουσιακών δικαιωμάτων (8,83 % το 1999, 9,93% το 2002 και 8,32% το 2003), κατά της ιδιοκτησίας (7% το 1999, 8,29% το 2002 και 6,28% το 2003) και περί τα υπομνήματα (6,59% το 1999, 7,37% το 2002 και 8,66% το 2003, κυρίως πλαστογραφίες). Αντίστοιχα, κατά τα τρία υπό εξέταση έτη, σξιδογή είναι και η παρουσία αδικημάτων που τιμωρούνται από ειδικούς ποινικούς νόμους και που έχουν οικονομικό ή και εισπρακτικό για το Δημόσιο χαρακτήρα. Σημειώνεται, ειδικότερα, ότι το 1999 ένα ποσοστό 7,71% αφορούσε παραβάσεις του Α.Ν. 86/1967 (ασφαλιστικές εισφορές).

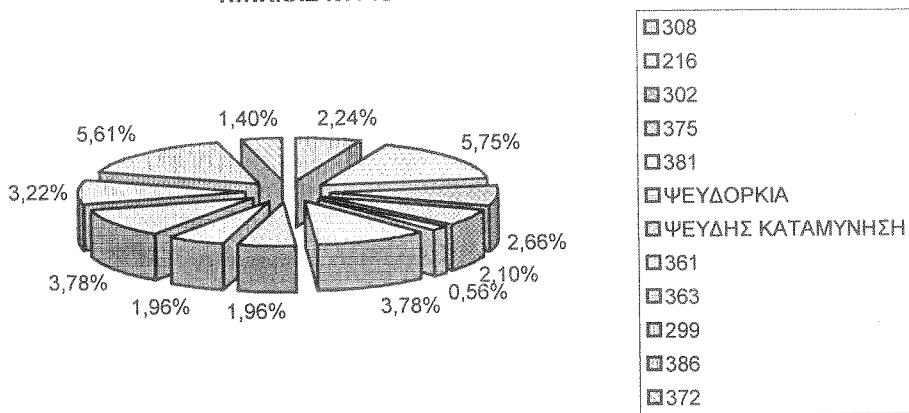
ρές), 2,8% παραβάσεις του ν. 1882/1990 (φοροδιαφυγή) και 8,97% παραβάσεις του ν. 5960/1933 (επιταγές). Τα ποσοστά για τα επόμενα έτη κυμαίνονται αντίστοιχα σε: 8,74%, 2,05% και 10,58% για το 2002 και: 11,97%, 1,73% και 14,53% για το 2003.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ 1999

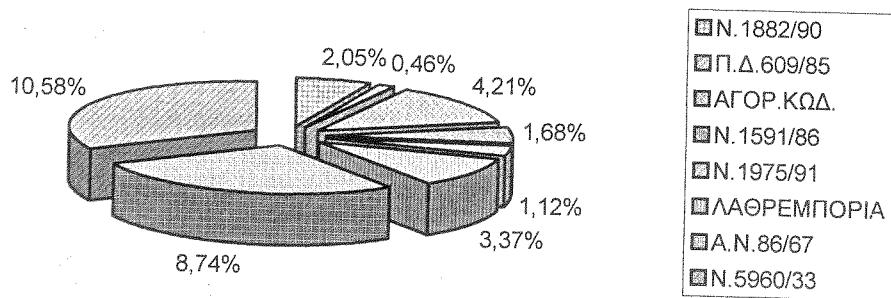

- Η ανάγκη για απεγκληματοποίηση ορισμένων μορφών συμπεριφοράς, όπως π.χ. της μη εμπρόθεσμης καταβολής εισφορών στο Ι.Κ.Α., προβάλλει επιτακτική. Αντίστοιχα επιτακτική προβάλλει και η απαίτηση για συνολική αντιμετώπιση, όχι μόνο στο πλαίσιο της απονομής δικαιοσύνης, αλλά και σε επίπεδο πρόληψης, ορισμένων σοβαρών μορφών εγκληματικής συμπεριφοράς, όπως π.χ. το εμπόριο ναρκωτικών.
- Η εγκληματικότητα συγκεντρώνεται στα μεγάλα αστικά κέντρα, καθώς το 45,11% των αποφάσεων που προσβλήθηκαν με αναίρεση το 1999 εκδόθηκαν από τα δικαστήρια της Αθήνας, 15,44% από τα δικαστήρια της Θεσσαλονίκης και 7,81% από εκείνα του Πειραιά. Αντίστοιχα το 2002 τα ποσοστά διαμορφώθηκαν ως εξής: 51,55% στην Αθήνα, 10,74% στη Θεσσαλονίκη και 7,33% στον Πειραιά, ενώ το 2003: 53,58% Αθήνα, 13,12% Θεσσαλονίκη και 5,83% Πειραιάς. Η συγκέντρωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού στα αστικά αυτά κέντρα (κατά την απογραφή του 2001, το 29,4% του συνολικού ελληνικού πληθυσμού διαμένει στον Νομό Αττικής), επηρεάζει, ως γνωστόν, πολλαπλασιαστικά και τα ποσοστά της (σοβαρής, ιδίως) εγκληματικότητας, καθώς στα αστικά κέντρα οι ευκαιρίες για διάπραξη εγκλημάτων είναι σαφώς περισσότερες, ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος μικρότερος και η γενικότερη διάθεση για κοινωνική αλληλεγγύη μειωμένη.

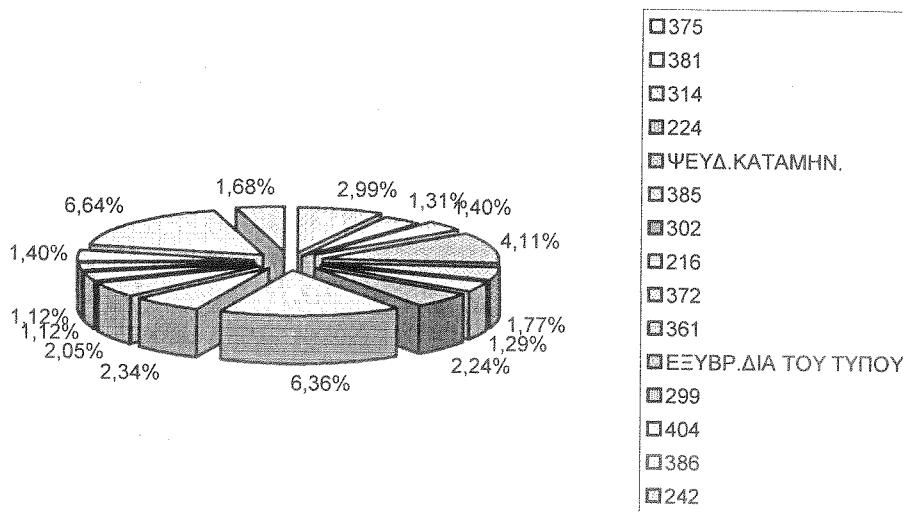
ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ Π.Κ. 1999

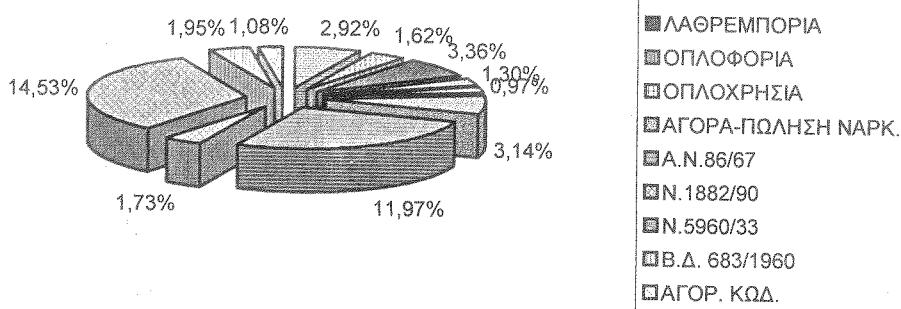
ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ 2002

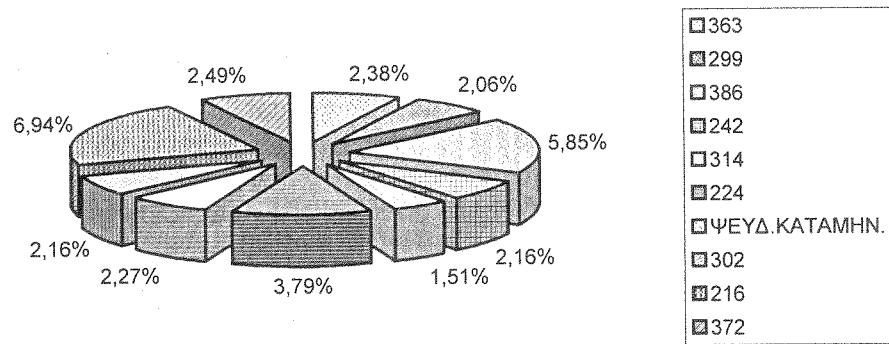
ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ Π.Κ. 2002

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ Π.Κ. 2003

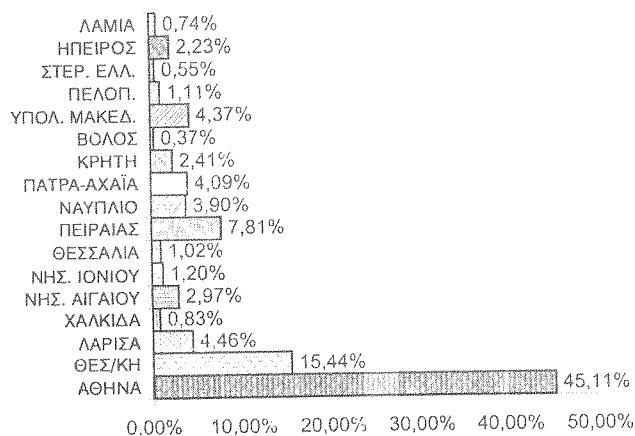
Σε ό,τι αφορά τη συγκέντρωση της σοβαρής εγκληματικότητας στα μεγάλα αστικά κέντρα, σημειώνεται ότι στην έννοια της σοβαρής εγκληματικότητας περιλαμβάνονται τα κακουργήματα, τα οικονομικά εγκλήματα (ακόμη και σε βαθμό πλημμελήματος) καθώς και πλημμελήματα με σοβαρή εγκληματική απαξία, όπως π.χ. η οπλοφορία. Μέσα στο πλαίσιο αυτό η εικόνα διαμορφώνεται ως εξής:

1999: Αθήνα: 17,3%	Θεσ/νίκη: 3,49%	Πειραιάς: 2,06%	Υπόλοιπη Ελλάδα: 6,03%
2002: Αθήνα: 14,78%	Θεσ/νίκη: 4,48%	Πειραιάς: 2,91%	Υπόλοιπη Ελλάδα: 9,18%
2003: Αθήνα: 13,4%	Θεσ/νίκη: 4,78%	Πειραιάς: 2,33%	Υπόλοιπη Ελλάδα: 7,72%

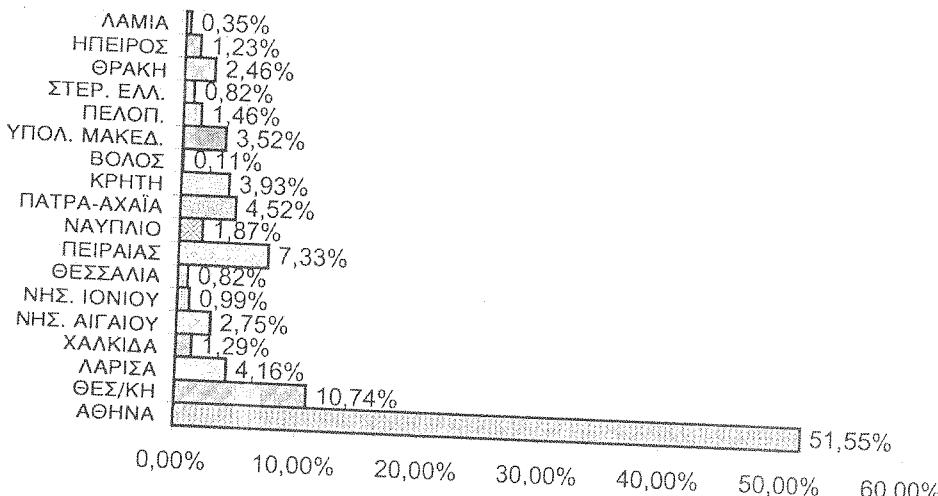
Γίνεται φανερό ότι η Αθήνα συγκεντρώνει τη διπλάσια εγκληματικότητα σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα, ενώ η Θεσσαλονίκη και ο Πειραιάς, σε σχέση με τον πληθυσμό που συγκεντρώνουν συγκριτικά με την υπόλοιπη Ελλάδα και τη γεωγραφική τους έκταση, αναλογικά παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά σοβαρής εγκληματικότητας. Η διαπίστωση αυτή βρίσκει εξήγηση καταρχήν στο γεγονός ότι αφού στα μεγάλα αστικά κέντρα εμφανίζεται αυξημένη η ενγένει εγκληματικότητα συνολικά, αύξηση παρουσιάζουν αντίστοιχα και τα ποσοστά της σοβαρής εγκληματικότητας, όπου μάλιστα το πρόβλημα επιτείνεται λόγω του αυξημένου κλίματος αντιπαράθεσης και ανταγωνισμού που παρατηρείται μεταξύ των κοινωνών στα αστικά κέντρα.

Επισημαίνεται ότι είναι ενίστε διαφορετικός ο τόπος τέλεσης μιας πράξης και διαφορετικός ο τόπος εκδίκασης της υπόθεσης με βάση τον όποιο έγινε εδώ η κατανομή της εγκληματικότητας ανά περιοχή, αν και συνήθως οι διαφορές αυτές δυνάμει τους á. 122 ΚΠΔ περιορίζονται μόνο σε ευρύτερες περιοχές αρμοδιότητας Εφετείων (π.χ. Πλημμελειοδικείο Κορίνθου και κατόπιν Εφετείο Ναυπλίου).

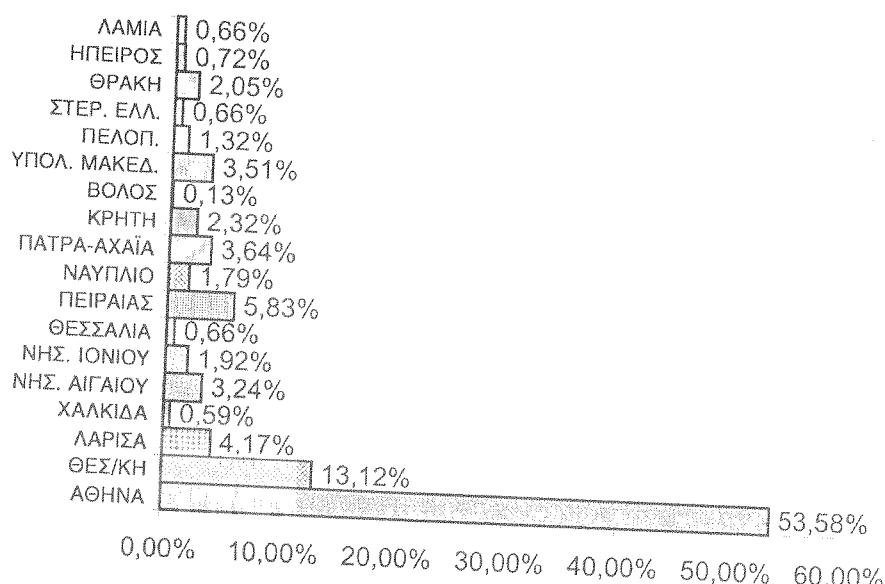
1999 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2002
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2003
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΠΕΡΙΟΧΕΣ

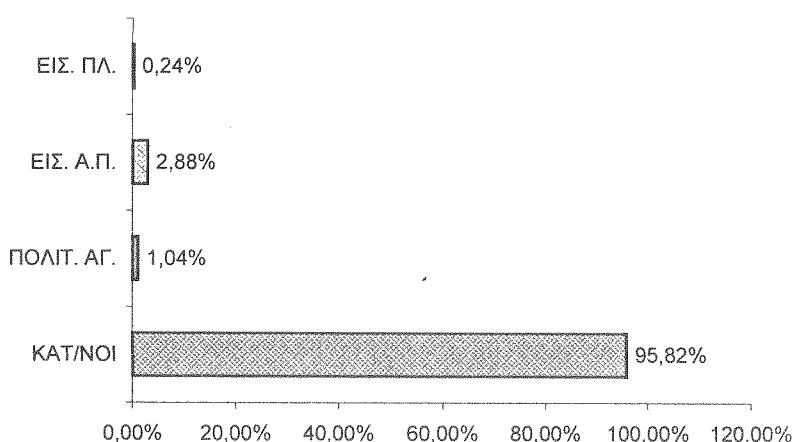

- Αξιοσημείωτο είναι, ακόμη, ότι παρουσιάζεται μια τάση απορριπτικών αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε υποθέσεις που αφορούν αιτήσεις αναίρεσης για υποθέσεις ναρκωτικών ή ειδεχθών εγκλημάτων, π.χ. ανθρωποκτονία από πρόθεση, παρά το γεγονός ότι η αντικειμενική πλημμέλεια της αναίρεσιβαλλόμενης απόφασης μπορεί να είναι ίδιας υφής με άλλη απόφαση που γίνεται δεκτή και

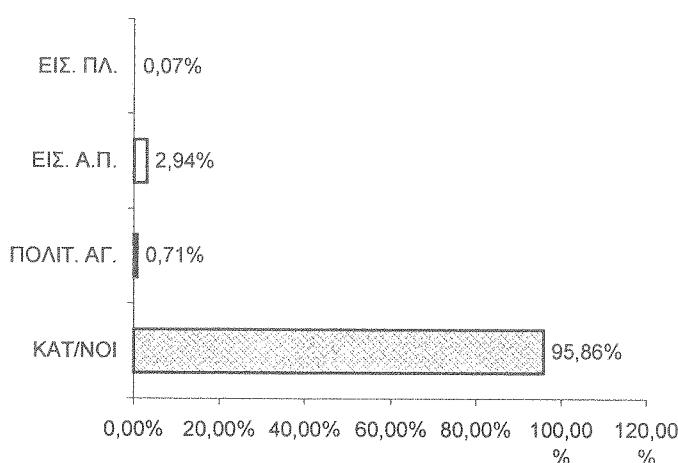
αφορά αδίκημα ήσσονος εγκληματικής απαξίας. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσε κανείς να κάνει λόγο για πλημμελή αιτιολόγηση των αποφάσεων του Αρείου Πάγου, η οποία «ουγκαλύπτει» την επί της ουσίας κρίση του Ανώτατου Δικαστηρίου. Αυτονόητο είναι ότι επειδή ο προορισμός και η φύση της αναίρεσης ως ενδίκου μέσου που αφορά αποκλειστικά νομικές πλημμέλειες έχει δοκιμασθεί και έχει επαληθευθεί στο πλαίσιο του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης, είναι απαραίτητο να λειτουργήσει και ως τέτοιο στην πράξη, γεγονός που συνεπάγεται την ίδια νομική αντιμετώπιση των ίδιων νομικών ζητημάτων και όχι τη διαφοροποίησή τους ανάλογα με τη βαρύτητα της κρινόμενης πράξης, αφού κάτι τέτοιο μόνο σε δικαστήρια ουσίας αρμόζει.

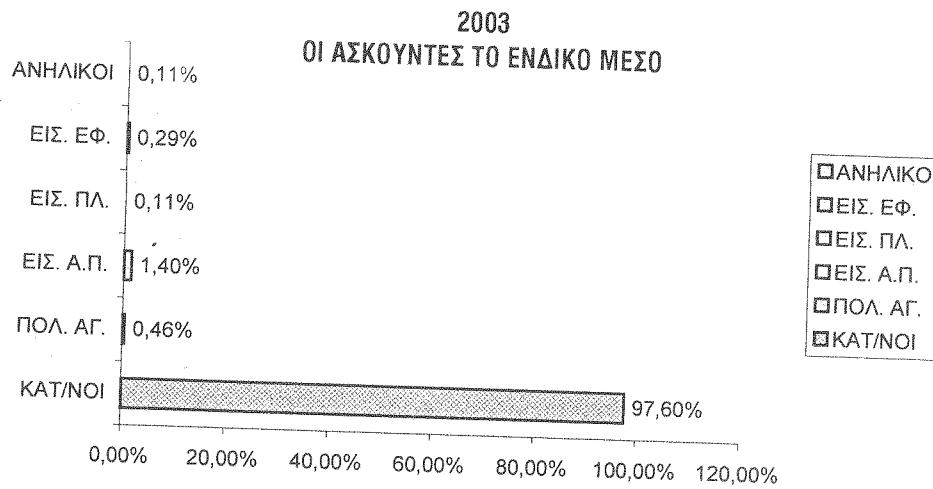
Ως προς το «προφίλ» των διαδίκων σημειώνονται τα ακόλουθα:

1999 ΟΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΤΟ ΕΝΔΙΚΟ ΜΕΣΟ

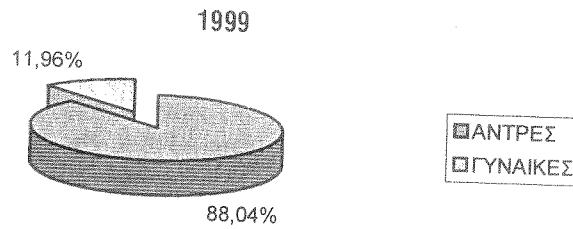

2002 ΟΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΤΟ ΕΝΔΙΚΟ ΜΕΣΟ

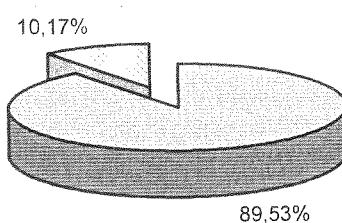

- Η συντριπτική πλειονότητα των αναιρεσιώντων είναι κατηγορούμενοι: 95,82% το 1999, 95,86% το 2002 και 97,60% το 2003 (ενδεικτικά για το έτος 1999 πολιτικώς ενάγοντες 1,04%, ΕισΑΠ 0,24%, ΕισΠλημ 0,24 %), γεγονός που επιβεβαιώνει τη διαπίστωση ότι το ποινικό μας σύστημα έχει στο επίκεντρό του τον κατηγορούμενο. Αντίστοιχα, ο αριθμός των ατόμων που παρίστανται ως πολιτική αγωγή υπολείπεται σημαντικότατα του ποσοστού των κατηγορούμενων. Αυτό είναι στατιστικά αναμένομενο καθώς εκ του νόμου δεν είναι δυνατή η παράσταση πολιτικής αγωγής σε όλα τα είδη αδικημάτων (π.χ. παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός ότι ένα υψηλό ποσοστό πολιτικώς εναγόντων δε δηλώνει παράσταση πολιτικής αγωγής στον Άρειο Πάγο, ενώ είχε παρασταθεί στους δύο πρώτους βαθμούς δικαιοδοσίας. Ίσως οι μακροχρόνιοι δικαστικοί αγώνες λειτουργούν αποθαρρυντικά στην τελική διεκδίκηση των δικαιωμάτων των θυμάτων - πολιτικώς εναγόντων ώστε στο τελικό στάδιο εκδίκασης να απέχουν. Άλλωστε και ο ίδιος ο νόμος (άρθρα 505 και 506 ΚΠΔ) τονίζει μονόπλευρα την αστική φύση της πολιτικής αγωγής ως προς τη δυνατότητα άσκησης αιτήσεως αναιρέσεως, περιορίζοντάς την μόνο σε ζητήματα αποζημίωσης και εξόδων. Προφανές είναι ότι η ισότητα ακρόασης των διαδίκων επιβάλλει αν μη τι άλλο καταρχήν την (δια δικονομική μεταχείριση, δηλαδή εν προκειμένω τη δυνατότητα άσκησης αίτησης για αναίρεση και στον πολιτικώς ενάγοντα για τους ίδιους αναλογικά λόγους με τον κατηγορούμενο. Παράλληλα το ισχύον καθεστώς καταδεικνύει την έλλειψη οργανωμένης θυματολογικής πολιτικής, η οποία στο πλαίσιο της ποινικής δίκης ασκείται μέσω του θεσμού της πολιτικής αγωγής. Πάντως, η μεταρρύθμιση του άρθρου 482 ΚΠΔ με τον νόμο 3160/03 (κατάργηση ουσιαστικά της δυνατότητας προσβολής από τον πολιτικώς ενάγοντα του βουλευμάτος με αναίρεση) αφορά το κεφάλαιο των βουλευμάτων και όχι των αποφάσεων που αποτελεί αντικείμενο επεξεργασίας της παρούσης εργασίας.
- Μεταξύ των ατόμων που έλαβαν μέρος σε ποινική δίκη του Άρειου Πάγου ως διάδικοι (κατηγορούμενοι και πολιτικώς ενάγοντες) το 1999, 11,96% ήταν γυναίκες και 88,04% άνδρες. Το 2002 οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 10,17% του όλου δείγματος, ενώ το 2003 το 13,24%.

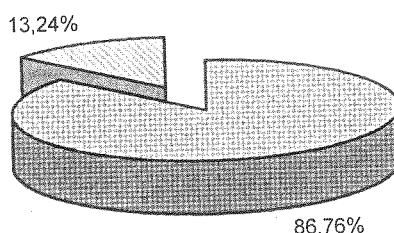

2002

ΑΝΤΡΕΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ

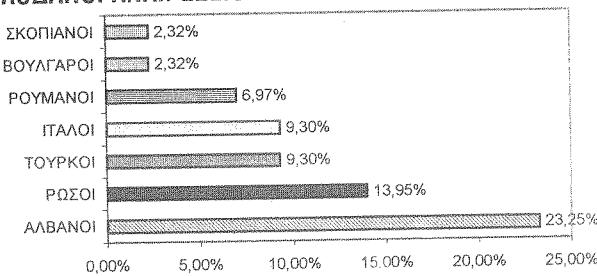
2003

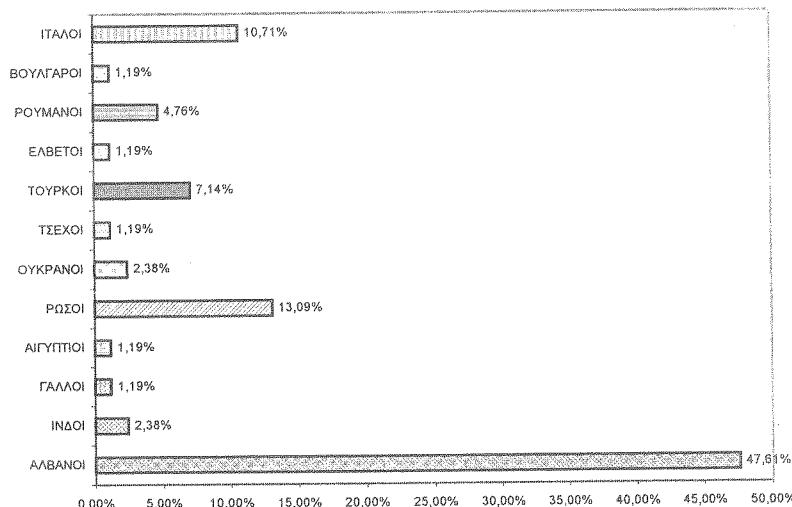
ΑΝΤΡΕΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ

- Σε ποσοστό 3,8% το 2003, 2,75% το 2002 και 3,15% το 1999, στα αδικήματα παρατηρείται συμμετοχή αλλοδαπών, με προεξάρχοντες Αλβανούς και υπηκόους της πρώην ΕΣΣΔ. Και οι δύο αυτές ομάδες αλλοδαπών εμπλέκονται κυρίως σε σοβαρά αδικήματα, όπως π.χ. το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών.

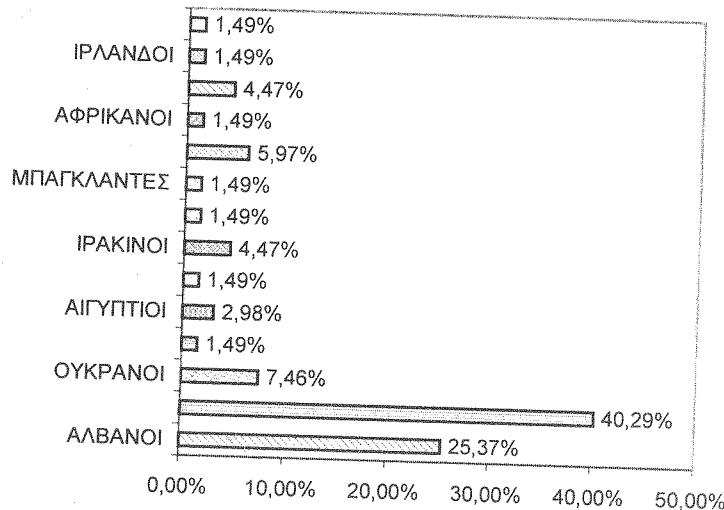
1999 ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΑΝΑΙΡΕΣΕΙΟΝΤΕΣ. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

2002 ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΑΝΑΙΡΕΣΕΙΟΝΤΕΣ. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

2003
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΑΝΑΙΡΕΣΕΙΟΝΤΕΣ. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

- Οι επιβαρυντικές περιστάσεις της κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια τέλεσης των αδικημάτων δεν παρουσιάζονται σε αξιόλογη συχνότητα. Κατά το έτος 1999 το ποσοστό των επιβαρυντικών περιστάσεων ανέρχεται σε 10,49%, το 2002 σε ποσοστό 9,37%, ενώ το 2003 σε 10,32%. Υπενθυμίζεται ότι, σε γενικότερο επίπεδο, τα κακουργήματα (μεταξύ των οποίων και κατ' αρχήν πλημμελήματα με επιβαρυντικές περιστάσεις) κινούνται συνολικά περί το 20%. Αντίθετα, σημαντικό είναι το ποσοστό που εμφανίζει η κατ' εξακολούθηση τέλεση των αδικημάτων (ενδεικτικά, κατά το έτος 1999: ποσοστό 76,4%).

Ενόψει των ανωτέρω, χρήσιμο είναι να επισημανθούν εν κατακλείδι οριομένες τάσεις που συνάγονται από τη μελέτη του τρόπου με τον οποίο το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας αντιμετωπίζει τις ενώπιον του υποβαλλόμενες αναίρεσεις. Παρατηρείται, έτοι, ότι είναι ιδιαίτερα υψηλό το ποσοστό των αιτήσεων αναίρεσης που απορρίπτονται (τα 3/4 το 2003), ενώ ακόμη υψηλότερο (78,04% το 2003) είναι το ποσοστό των απορριπτικών αποφάσεων σε αιτήσεις αναίρεσης από κρατουμένους. Επίσης, εντυπωσιάζει το πολύ υψηλό ποσοστό (90,31% το 2003) κατά το οποίο οι εκδιδόμενες αποφάσεις συμφωνούν με την πρόταση του Εισαγγελέα.

Σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, σημειώνεται η αρκετά μεγάλη ενασχόληση του Ανώτατου Δικαστηρίου της χώρας με ήσσονος σημασίας αδικήματα, όπως η μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών (11,97% το 2003) και οι ακάλυπτες επιταγές (14,53% το 2003), καθώς και η ενίστε διαφορετική αντιμετώπιση υποθέσεων με αντίστοιχα νομικά ζητήματα αλλά διαφορετική απαξία από άποψη ουσίας (π.χ. αδικήματα ναρκωτικών). Τέλος, αξιοσημείωτο είναι το συντριπτικά υψηλό ποσοστό των κατηγορουμένων που υποβάλλουν αναίρεσεις (97,6% το 2003) και το αντίστοιχο ελάχιστο ποσοστό ενεργού συμμετοχής των πολιτικώς εναγόντων στην αναιρετική διαδικασία (εδώ βεβαίως, το πρόβλημα ανάγεται πρωτίστως στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο), καθώς και η δυσανάλογα μεγάλη, σε σχέση με τον πληθυσμό τους, επιβάρυνση των αστικών κέντρων με αξιόποινες πράξεις αφενός της εγκληματικότητας ενγένει (Αθήνα, Πειραιάς και Θεσσαλονίκη: 72,53% το 2003), αλλά, αφετέρου, και της λεγόμενης σοβαρής εγκληματικότητας (αντίστοιχα: 20,51% το 2003, έναντι 7,72% για την υπόλοιπη Ελλάδα).